כשם שפרצופיהם שונים כך דעותיהם שונות

בסודשיח

בס"ד ■ יום רביעי ■ פרשת חוקת ■ ל' סיון ה'תשע"ו ■ 06.07.2016 ■ גליון מס' 384

תפוצה לכל קהילות ישראל

לטהר כל יהודי

מתוך שיחת קודש (מעובד) של הרבי מליובאוויטש לפרשת חוקת

אפר הפרה האדומה, שעשה משה רבנו, חולק לשלושה חלקים: חלק אחד כדי לטהר טמאי-מת; חלק שני - לטהר את הכוהנים שעסקו בהכנת אפר הפרה שאחריה; וחלק שלישי הונח "למשמרת".

מה התועלת בהנחת האפר "למשמרת"?

יש לבאר עניין זה על-פי המשמעות הרוחנית הנצחית של מצוות פרה אדומה. התורה אומרת, שכדי להכין את אפר הפרה - הכוהן צריך לצאת אל מחוץ למחנה, וכאשר הוא עוסק בשריפת הפרה והכנת אפרה - הוא עצמו נטמא. מכאן יש ללמוד הוראה נצחית באהבת-ישראל ובדאגה ליהודי שני.

כאשר רואים יהודי שבגלוי לא ניכרת בו דבקות בה' אלוקים חיים, עלולים לחשוב, שאם הוא הידרדר לדרגה נחותה כל-כך - הרי הוא כבר אבוד (חס ושלום). אומרת התורה, שמשה רבנו נתן לנו הכוח לטהר כל יהודי, אפילו מי שנמצא בדרגה רוחנית הירודה ביותר, בבחינת 'טמא מת'.

יצר הרע עלול להוסיף לטעון: אפילו נאמר שיש לנו הכוח לטהרו ולהצילו, מדוע מוטלת עלינו חובה לרדת לדרגה נחותה כל- כך, עד שאנו עצמנו עלולים להיטמא? האם האדם חייב לרדת בדרגתו הרוחנית בשביל יהודי שני?

אומרת התורה: "זאת חוקת התורה" - בזה מתבטא כל עניינה של התורה, צריכים להתמסר למען יהודי שני ולעשות לו טובה ולטהרו, אפילו אם לשם כך האדם נדרש לצאת אל מחוץ למחנה ולהיטמא. וכאשר הוא מבטל את עצמו בשביל יהודי שני, הוא מגלה את עצם נשמתו.

אך עדיין יש חשש, שהאדם הרואה הצלחה בהשפעתו על הזולת יחשוב שההצלחה נובעת מכוחו - "כוחי ועוצם ידי עשה לי את החיל הזה". לכן השאיר משה רבנו אפר מיוחד שנועד לקדש את הכוהנים שיעשו את אפר הפרות הבאות - כדי שהמטהר אחרים ידע ויזכור שהוא עושה זאת לא בכוחו-שלו, אלא בכוחו של משה רבנו.

ועדיין לא די בכל זה, שכן יהודי עלול לשקוע בפעילות ציבורית ובעבודה של השפעה על הזולת, עד שהוא שוכח את עצמו ואת מצבו-שלו בעבודת ה'. לשם כך השאיר משה רבנו חלק שלישי של אפר - "למשמרת". על האדם לזכור שגם אצלו עלול להיות עניין של 'טומאת מת' חס-ושלום, ולשם כך הוא יזדקק לאפר הפרה.

שילוב זה - בין ההתמסרות לטובת הזולת ובו-בזמן דאגה למצבו האישי של העושה למען הזולת - הוא החידוש העיקרי של התורה - התכללות שני הקווים. מצד אחד צריכים לפעול למען הזולת - "כי תראה ערום וכיסיתו". כשרואים יהודי 'ערום' מן המצוות, צריכים לדאוג שיקיים מצוות, יניח תפילין וילבש ציצית. ומצד שני, כהמשך הפסוק - "ומבשרך לא תתעלם". יש לזכור שגם אנו-עצמנו 'בשר', ובשר שמן וחומרי, שצריכים לשרותו, למלחו ולשוטפו. שילוב זה הוא המביא את הטהרה האמיתית, עד הטהרה השלמה של הגאולה. (לקוטי שיחות כרך ד, עמ' 1059) ■

עוד בעיתון

ניתן לעבור לכתבה הרצויה ע"י לחיצה על שמה.

סוד הנהגתו של אהרן
אח-צעיר התופס את מקומו של אחיו המבוגר הוא דבר שכיח בתורה, החל מהבל שה' שעה אל מנחתו ולא אל מנחת קין...
המשך בעמי 2

צו השעה: דרושה רגולציה בתחום ההסמכה לרבנות
המאמר הנוכחי מבקש להצביע על הצורך בקביעת סטנדרט אחיד במדינת ישראל בכל הנוגע לתוכניות ההסמכה לרבנות...
המשך בעמי 2

שוויית קיץ
האם מותר בשבת בבוקר להניח את אצבעות ידיי מתחת ללימון, כדי שהגרעינים יישארו בין אצבעותיי ואילו המיץ ייזל אל הסלט?...
המשך בעמי 4

סיפור לשבת
"הרסת לי עבודה של 40 יום"
נכדו של רבי אליהו לאפיאן מספר סיפור מרגש שהיה נוכח בו בשעת מעשה: אירוע זה התרחש לפני שנים ספורות ביום הקודה...
המשך בעמי 4

שביבים
■ "אם לא קשה לך"
■ להעריך כל דקה
המשך בעמי 5

בסודשיח
כשם שפרצופיהם שונים כך דעותיהם שונות

פרשת חוקת

סוד הנהגתו של אהרן

/ הרב יעקב הלוי פילבר

אח-צעיר התופס את מקומו של אחיו המבוגר הוא דבר שכיח בתורה, החל מהבל שה' שעה אל מנחתו ולא אל מנחת קין האח הגדול, וכך גם יצחק הצעיר שנבחר להמשיך את בית אברהם ולא ישמעאל האח הגדול, וכן יעקב הוא שזכה לברכת שמים ולא עשו הבכור, והלאה יוסף הבן הקטן שאותו אהב יעקב מכל אחיו. אבל בכל המקרים הללו הביאה ההעדפה לתגובה שלילית: קין קם על אחיו והרגו, ישמעאל רב עם יצחק ויורה בו חצים ומתכוון להורגו, גם עשו מתכנן להרוג את יעקב ואחי יוסף לא יכלו דברו לשלום, הצד השווה שבכל המקרים הללו שהגדול לא זו בלבד שאינו משלים עם בחירתו של האח הצעיר אלא מנסה לסכל את הדבר. לא כן משה ואהרן שעליהם נאמר: "הנה מה טוב ומה נעים שבת אחים גם יחד" (תהלים קלג) ודרשו על כך חז"ל (תנחומא שמות כז): "שהיו אוהבין ומחבבין זה את זה, שבשעה שנטל משה את המלכות ואהרן את הכהונה לא שנאו זה את זה אלא היו שמחים זה בגדולת זה וזה בגדולת זה". מכל האחים המבוגרים הגדיל אהרן שהסכים בשמחה ובנפש חפצה לוותר על תפקיד שכבר היה בידו, כמו שמובא במדרש (שמו"ר ה י): "אהרן היה במצרים ומתנבא להם לישראל שעתיד הקב"ה לגאול אותם" וכשמשה מתנצל שאינו יכול לקבל את ההנהגה בטענה: "עד שלא עמדתי היה אהרן אחי מתנבא להם שמונים שנה" הקב"ה מבשרו: "הלא אהרן אחיך . . . וגם הנה הוא יוצא לקראתך וראך ושמח בלבו" (שמות ד יד), ועל השמחה הזו אמרו במדרש: "הלב ששמח בגדולת אחיו ילבש אורים ותומים". דוגמא דומה להתנהגות הזו של אהרן מוצאים אנו גם אצל רבן גמליאל (ברכות כח א) שלמרות שחכמים העבירו אותו מנשיאותו ומינו תחתיו את רבי אליעזר בן עזריה שהיה צעיר ממנו, ואעפ"כ רבן גמליאל לא זו בלבד שלא הקפיד אלא מיד לאחר הדחתו "לא מנע עצמו מבית המדרש אפילו שעה אחת", וקבל בהכנעה את מרותו של הנשיא החדש.

מהו סוד כוחו של אהרן? הרבה מדות טובות היו לו לאהרן, וכולן נבעו ממקור אחד והיא התכונה של הקדמת טובת הזולת לטובת עצמו, כך רואים אנו בהתנהגותו בחטא העגל, כדברי המדרש: "'וירא אהרן' - מה ראה? אמר אהרן: אם בונים הם אותו הסירחון נתלה בהם, מוטב יתלה הסירחון בי ולא בישראל" (ויק"ר י ג). התבטלות כזו של אהרן מוצאים אנו גם כאשר נתמנה לכהונה גדולה, אין הוא שש לכיבוד הזה אלא הוא בורח ממנו, עד שהיה הקב"ה צריך לומר למשה: "קח את אהרן" ופירשו במדרש (תנחומא צו י): "אמר לו הקב"ה למשה: פתה אותו בדברים לפי שהיה בורח מן השררה". והתנהגות כזו מוצאים אנו אצל אהרן גם בהתנהגותו עם הבריות, כמו שמובא באבות דרבי נתן (פרק לז יב): "ואינו נכנס לתוך דברי חברו - זה אהרן, ששתק עד שסיים משה את דברו ולא אמר לו קצר דבריך, ואחר כך אמר למשה: הן הקריבו". אלא שגדלותו של אהרן אינה מתבטאת רק בשתיקה ואיפוק, אלא במקום שצריך פעילות מעשית היה אהרן עושה ופועל, אהרן שהיה אוהב שלום ורודף שלום אוהב את הבריות ומקרבן לתורה, היה עושה את הקירוב לתורה בדרכו המיוחדת, כמו שמובא: "מעולם לא אמר אהרן לאיש שסרחת ולא לאשה שסרחת" (אבות דרבי נתן יב) ועם זאת נאמר עליו (מלאכי ב): "ורבים השיב מעון", כיצד אפשר להשיב מעון בלי להשתמש בתוכחת מוסר? התשובה היא: "כשהיה אהרן מהלך בדרך ופגע בו אדם רשע ונתן לו שלום, למחר בקש אותו האיש לעבור עבירה, אמר: אוי לי! היאך אשא עיני אחר כך וארא את אהרן, בושתי הימנו שנתן לי שלום, נמצא אותו האיש מונע עצמו מן העבירה". את הנהגתו לקרב ליהדות בדרכי נועם שילב אהרן עם התמסרות לחינוך הדור: "אהרן היה קושר חבל של ברזל במותניו והיה מחזר על פתחי ישראל, וכל מי שאינו יודע היה מלמדו קריאת שמע, תפילה, ומי שאינו נכנס בגופה של תורה היה מלמדו". הצלחתו של אהרן לקרב את ישראל לאביהם שבשמים היתה מפני שבכל מעשיו לא חשב על עצמו אלא רק על טובת הזולת.

צו השעה: דרושה רגולציה בתחום ההסמכה לרבנות

/ ד"ר יעל לוין

המאמר הנוכחי מבקש להצביע על הצורך בקביעת סטנדרט אחיד במדינת ישראל בכל הנוגע לתוכניות ההסמכה לרבנות ועל החובה לעגן זאת בחקיקה, באופן שהסמכות בנושא זה תהיה מופקדת בידי הרבנות הראשית. זאת על מנת למנוע את הזילות והפיחות בתואר "רב", כפי שאנו עדים להן בתקופה האחרונה.

ההכרה בנחיצותה של הנהגת סטנדרטיזציה בכל הקשור להסמכה הולכת ומתחוורת על רקע התופעה החדשה יחסית של הסמכת נשים לרבנות בעולם האורתודוקסי. חלק מהתוכניות להסמכת נשים, ובכלל זה תוכניות המשותפות לנשים ולגברים, מציעות מצע לימודים מצומצם בהיקפו בהשוואה לתוכנית ההסמכה מטעם

הרבנות הראשית, שהמוניטין שלה מן המפורסמות הוא. למרות שנקודת המוצא של מאמר זה הינה תוכניות ההסמכה לנשים, דבריי מתייחסים למכלול תוכניות ההסמכה.

נסקור בקצרה את התוכניות ללימודים הלכתיים מתקדמים לנשים ואת תוכניות ההסמכה המיועדות להן. מכון דרישה בניו יורק היה המוסד הראשון שהציע לנשים, בשנים 1948-2014, לימודים מקבילים להסמכה לרבנות, בתוכנית בת שלוש שנים. במכון למנהיגות הלכתית שבמדרשת לינדנבאום מוצעת תוכנית לימודים המקבילה לתוכנית הנלמדת מטעם הרבנות. הלימודים מתקיימים במהלך חמש שנים, בארבעה ימי לימוד מלאים בשבוע, והתוכנית כוללת לימודי השלמה שונים, ובכלל זה הדרכת כלות, ייעוץ מיני ונושאים נוספים. בית המדרש לנשים ב"בית מורשה", שאינו פועל השנה, הציע תוכנית לימודים עם מבחנים הדומים למבחני ההסמכה של הרבנות. הלימודים התפרסו על פני יום לימודים מלא בבית המדרש לצד הכנה והשלמה בבית בהיקף משמעותי, ותוכנית לימודים מלאה הייתה בת שש שנים. מת"ן בירושלים מקיים את תוכנית "הלכתא", תוכנית בת חמש שנים ללימודי הלכה גבוהים.

תוכניות הסמכה לנשים מוצעות בשנים האחרונות על ידי ישיבת מהר"ת בניו יורק, ישיבת "הר-אל" בירושלים, ועל ידי הרב דניאל לנדס מירושלים. תוכניות אלה מצומצמות בהיקפן בהשוואה לתוכנית מטעם הרבנות. ישיבת מהר"ת מציעה תוכנית הנלמדת במשך ארבע שנים במהלך ארבעה ימים בשבוע, וכוללת את תוכנית הרבנות בצורה חלקית, תלמוד, תנ"ך, מחשבת ישראל ונושאים נלווים. מחזור הבוגרות הראשון סיים בשנת 2013. לתוכנית מתקבלות גם נשים שעיסוקן הקודם לא היה קשור ללימודי יהדות.

ישיבת הר-אל בראשות הרב הרצל הפטר מכשירה גברים ונשים בעלי מחויבות הלכתית וידע תורני נרחב להסמכה. מחזור הבוגרים הראשון הוסמך ביוני 2015, בתוכנית לימודים אישית שנמשכה כשנתיים. התוכנית המדויקת לא פורסמה, אולם צוין לגביה שההסמכה מתבססת על תוכנית לימודים אישית ועל לימודים קודמים. במחזור הלימודים שייפתח בשנת תשע"ז יתפרסו הלימודים על פני שלושה ימים וערב אחד בשבוע במשך שלוש שנים. חומר הלימודים כולל "לימוד הלכה מעמיק עם מדיניות ציבורית, כולל לימודי דתות וכתיבה יוצרת. כשרות, נידה, אבלות, שבת, אישות, גיור, אתיקה רפואית ועסקית, תפילה, ובצדם קיימות ושכנות, דמוקרטיה ויהדות, יחס אל מיעוטים, מגדר, מעמדה של מדינת ישראל לפי ההלכה". לימודי ההלכה מתקיימים בבוקר ובערב הנוסף, ושעות אחר הצהריים מוקדשות לנושאים האחרים.

לאחרונה העניק הרב לנדס למחזור המוסמכים הראשון, הכולל נשים וגברים כאחד. הרב לנדס עומד בראש מכון פרדס, אולם ההסמכה שהעניק פרטית היא. חלק ממקבלי ההסמכה הינם מורים ובוגרים משורות המכון. התוכנית מוגדרת כהסמכה אורתודוקסית. תוכנית הלימודים לא פורסמה מפורשות. היא אינה מצטמצמת לנושאים הלכתיים, והרב לנדס התבטא באומרו שוויתר מהר מאוד על השאיפה להעמיד מוסמכים אשר להם ידיעות בהלכה בלבד, ועבר ליוזמה החשובה יותר של קידום תלמידי חכמים יצירתיים, עם יושרה, רגישות ואומץ שיש להם נגישות לבני קהילתם.

❊ ❊ ❊

מצב העניינים במדינת ישראל כיום הוא שכל אדם המחזיק בתעודת הסמכה לרבנות יכול להקים תוכנית להכשרת רבנים ורבניות ולהעניק הסמכה אישית, מבלי שקיימת רגולציה כלשהי מטעם גוף חיצוני עצמאי בנוגע לרמת הלימוד ולהיקפו.

בפני גברים המתעניינים בהסמכה מטעם הרבנות הראשית מוצבים תנאים מוקדמים, ובכלל זה לימודים בישיבה או בכולל במשך שש שנים לאחר גיל שמונה עשרה, אולם בתוכניות ההסמכה לנשים אין דרישות מוקדמות כה גבוהות, וכאמור לתוכנית בישיבת מהר"ת מתקבלות נשים שעיסוקן אינו קשור ללימודים תורניים. תוכניות הלימוד המקוצרות, של נשים ושל גברים כאחד, יוצרות זילות של התואר "רב", ומוציאות מוסמכים שאינם ברמה למדנית המשתווה למסיימי ההסמכה מטעם הרבנות. בסופו של דבר, הפער בין מסיימי התוכניות המקוצרות לבין בוגרי תוכניות ההסמכה מטעם הרבנות אינו פועל לטובת אותם מסיימים, ועלולות להתעורר סיטואציות שבהן יהיה הדבר בעוכריהם. כמו כן, נשים התובעות שוויון מגדרי בהלכה אינן יכולות, לטעמי, לבוא בדרישה ללמוד לקראת קבלת הסמכה לרבנות, ובה בעת ללמוד בתוכניות מקוצרות.

הצורך בקביעת תקן אחיד לכלל התוכניות להסמכה לרבנות, דומה עקרונית לרגולציה הקיימת בתחומים אחרים במדינת ישראל; בלימודים אקדמיים ובנושא הכשרות. במסגרת העמדת מדדים אבסולוטיים ייקבע שרק מי שסיימו תוכנית רשמית כזו יוכרו כזכאים לתעודת הסמכה וייחשבו כרבנים במדינת ישראל.

הסטנדרט של לימודי ההסמכה שצריך להיקבע כאמת מידה רשמית, אמור להיות תוכנית הלימודים להסמכה המוצעת כיום מטעם הרבנות הראשית, ששמה יוצא לפניה. כשם שהרבנות היא הקובעת והאחראית בענייני כשרות, כך היא אמורה להיות מופקדת מבחינה חוקית על הסדרת המנגנון של תוכניות ההסמכה לרבנות. דרך זו גם תשים קץ לעוול ולאבסורד הנוכחיים לפיהם אדם הלומד להסמכה בתוכנית חלקית זוכה לאותו התואר עצמו כמו אדם השוקד על תלמודו במשך שנים רבות יותר. ישנם מוסדות אחדים להשכלה גבוהה בעולם שאפשר באמצעותם לקבל דוקטוראט בפרק זמן קצר יחסית, ויש מקום לכאורה למתוח קווי דמיון בין תוכניות ההסמכה המקוצרות למוסדות הללו. הסטנדרטיזציה בנושא ההסמכה אמורה אף לקעקע את התופעה הפסולה לפיה בני אדם שמעולם לא זכו להסמכה רשמית, מתהדרים בתואר "רב".

מעבר לכך, החובה להנהיג תקן אחיד למבחני ההסמכה היא בעלת חשיבות מכרעת לעתיד שימור ההלכה בישראל ולהמשך שלשלת הפסיקה. אין ספק שחלק ממסיימי תוכניות ההסמכה המקוצרות אינו מסוגל להורות בתוכניות הלימודים המלאות, ונקודה זו אמורה להוות אמת מידה ואבן בוחן. התוכניות המקוצרות להסמכה הן אף בגדר בכייה לדורות מבחינת היכולת של המוסמך להוציא מתחת ידיו חיבור הלכתי או ספר שו"ת ברמה המקבילה לבוגרי התוכנית מטעם הרבנות הראשית.

לעיתים מושמעת הטענה שמוסמך לרבנות בימינו יכול בנקל לבדוק נושאים הלכתיים בכוחות עצמו, בספרי הלכה ובמאגרים. אולם השקפה זו אינה עומדת במבחן המציאות, וכבר הצבעתי על תקלות ושגיאות שיצאו מתחת ידיהן של כותבות שהסתמכו על מקורות מכלי משני ועל מאגרים שלא היו נטולי שגיאות בעצמם, ובדרך זו הוטמעו טעויות באוצר מקורותינו.

כללו של דבר, על רקע תוכניות ההסמכה שצצו לאחרונה, המצומצמות בהיקפן בהשוואה לתוכנית מטעם הרבנות הראשית, קיים צורך מיידי לפעול לקידום הנהגת סטנדרטיזציה של מבחני ההסמכה באמצעות הסדרת חקיקה בתחום זה. רגולציה זו נחוצה גם לטובת שמירה על רמת הפסיקה ההלכתית כפי שהייתה מדורי דורות, ולטובת המשך העמדת רבנים הבקיאים בעומקה של הלכה.

שו"ת קיץ הרב שבתי יגל / הכולל הקהילתי רעננה

שואלת נעה א. מרעננה: האם מותר בשבת בבוקר כשאני סוחטת לימון על הסלט, ואיני רוצה שהגרעינים יפלו לתוך הסלט, להניח את אצבעות ידיי מתחת ללימון בעוד אני סוחטת את הלימון ביד השנייה, כדי שהגרעינים יישארו בין אצבעותיי ואילו המיץ ייזל אל הסלט?

תשובה: לענ"ד נראה שמחמת ב' סיבות יש לומר שיש בזה חשש של מלאכת בורר[א] וכמו שאבאר:

א' - ברירה בכלי:

הנה מה שהתירו בשבת לברור ביד אוכל מתוך פסולת סמוך לסעודה, הוא משום שאז פעולת הברירה לא נחשבת '**מלאכה**', אלא '**אכילה**', שכך היא דרך אכילתו של האדם, לקחת בידו אוכל מתוך הפסולת במהלך או סמוך לסעודתו, ובמקרה המתואר בשאלה, על אף שהברירה נעשית על ידי היד, מכל מקום אין זו דרך אכילה, אלא ידו משמשת כמסננת, ואף שלא נחשיב זאת כברירה בכלי המיוחד לברירה כנפה וכברה, מכל מקום גם ברירה בכלי שאינו מיוחד לברירה אסורה מדברי חכמים, והוא הדין בנידון דידן, ועיין בהערה[ב].

ב' - ברירת פסולת מאוכל:

יש לדון רבות בנידון זה, האם פעולה זו נחשבת כברירת אוכל מפסולת או ברירת פסולת מאוכל, ויש מקום לומר שנידון דידן נחשב ברירת פסולת מאוכל, ועל אף שיש לומר גם להפך (ועיין בהערה הרחבה בזה[ג]) מכל מקום מידי ספק לא יצאנו, ולכן זו סיבה נוספת להחמיר בנידון דידן שלא לעשות כך בשבת קודש[ד].

ולמזהיר ולנזהר שלומים תן כמי נהר!

א - ומצד מלאכת 'מפרק' נראה שאין לחוש אף לדעת האחרונים שחלקו על השו"ע ונקטו שאסור לסחוט לימונים בשבת שלא על גבי אוכל, והוא משום שמיץ הלימון ממשיך ישירות אל הסלט ואינו מתעכב בכף היד ולכן שפיר נחשב סחיטה לאוכל גם בכה"ג, ואילו היה סוחט אל כף ידו שלא בחלק האצבעות ומיץ הלימון היה מתעכב שם, אז באנו למח' האחרונים האם מותר לסחוט לתוך כף באופן שדעתו לאחר מכן לשפוך את הנוזל אל האוכל, וכידוע המ"ב מחמיר בזה, אמנם באופן שסוחט אל בין האצבעות נראה שוודאי שפיר דמי (ובפרט שיש לצרף דעת השו"ע שמתיר לסחוט לימונים גם שלא לתוך אוכל)

ב - הנה טענו לי כמה ת"ח היאך ניתן לומר שזה נחשב ברירה בכלי הרי אין ברירה ביד, ויד לא נחשבת כלי, ולענ"ד נראה פשוט שמה שאמרו חז"ל שאין ברירה ביד, הוא לא גזירת הכתוב, אלא טעמא אית ביה, וכמו שכתבתי למעלה, שזה נחשב דרך אכילה, אמנם כשהופך את ידו למסננת, הוי כלי שאינו מיוחד לברירה.
עוד טענו כי אין זה דרך ברירה, ולא הבנתי טענה זו שמדוע אין זה דרך ברירה, ונהי שאינו נחשב כנפה וכברה, מדוע שלא ייחשב כקנון ותמחוי, ואף אם הוא ברירה בדרך מעט משונה, מ"מ הוי בורר (דרבנן) בשינוי ומדוע שיהיה מותר? וצ"ע.

ג - הנה כשהתערובת מונחת בצלחת ובורר מין מסוים מתוך התערובת בזה פשוט לן שהחלק היוצא מן התערובת הוא החלק הנברר (ואם הוא אוכל הוי אוכל מתוך פסולת) אמנם באופן שהוא מחזיק את התערובת בידו ובורר מיו מסוים מתוך ידו (על ידי שפיכה, או על ידי כלי) ומין אחר נשאר בידו, יש לדון מה נחשב החלק הנברר, מה שנשאר בידו או מה שממשיך הלאה מידו, וממילא נפ"מ לנד"ד האם נחשב שבורר את מיץ הלימון מתוך הגרעינים או את הגרעינים מתוך מיץ הלימון, ועיין במ"ב בהקדמה לסימן שי"ט שכתב שאם נקבי הכברה דקין והאוכל הוא גם הוי בורר בכלי אוכל מתוך פסולת, ומבואר מתוך דבריו שמה שנשאר בכברה הוא הדבר הנברר, וא"כ בנד"ד בורר את הגרעינים מתוך מיץ הלימון ואסור, אולם עיין במ"ב שם ס"ק נ"ה שמבואר מדבריו שם להפך שהחלק הממשיך הלאה הוא הנברר וא"כ בענייננו הוי בורר אוכל מפסולת ומותר, ועיין בספר אורחות שבת חלק א' פרק ג' הערה ס"א שעמד על סתירת המ"ב בזה (ועיין שם בהקדמה לסעיף ס"ב שמביא את דעת הגר"ז בסידורו לגבי מערה שיכר מחבית שחולק על המג"א (שאותו העתיק המ"ב בס"ק נ"ה) וסובר מה שנשאר בידו הוא הדבר הנברר ולפ"ז בנד"ד יש לאסור) ומה שמנסה ליישב, ומהרב אופיר מלכה שליט"א שמעתי לחלק ששם (בס"ק נ"ה) עושה פעולת הטייה ומשום כך החלק הממשיך הלאה הוא הנברר, משא"כ בנפה וכברה שלא עושה פעולת הטייה ולפ"ז בנד"ד יש לאסור שלא עושה פעולת הטייה, סוף דבר שיש להסתפק בנד"ד האם זה נחשב בורר פסולת מאוכל או אוכל מפסולת.

ד - ובחפשי בספרים וספורים ראיתי כי בספר איל משולש כתב לאסור לעשות כך בשם הגרי"ש אלישיב זצ"ל, ולעומת זאת בשו"ת 'קול אליהו' לרב מרדכי אליהו זצ"ל פרק כ"ב שאלה ד' היתר לעשות כן בשבת, ועוד יש לציין שמהרב אהרן בוטבול שליט"א ג"כ שמעתי שסבור שדבר זה מותר, ואילו מהרב אופיר מלכה שליט"א שמעתי שסובר שדעתו לאיסור, והנלענ"ד כתבתי.

סיפור לשבת

"הרסת לי עבודה של 40 יום"

נכדו של רבי אליהו לאפיאן מספר סיפור מרגש שהיה נוכח בו בשעת מעשה:

אירוע זה התרחש לפני שנים ספורות ביום הפקודה של המשגיח רבי אליהו לאפיאן זצ"ל. בני המשפחה והתלמידים עלו אל מקום הציון לתפילה, וכשעמדו לעזוב הגיח פתאום יהודי במרוצה ובהתנשפות, בבקשה לעשות 'מעמד מחילה' על קברו של המשגיח.

"רגע רגע! אנא מכם, עצרו נא!" הנוכחים עצרו, אז שלף האיש את נעליו והשתטח על קברו של המשגיח ופרץ בבכי ואמר: ריבונו של עולם חטאתי לך ה', ופגעתי וציערתי את הצדיק הקבור כאן, אנא ממך ה' הסר מעלי את הקללה הרובצת עלי.

אנא מכם, פנה אל הנוכחים, אימרו: מחול לך - ג' פעמים.

לשאלת הציבור מה קרה פתאום אחרי שנים רבות להסתלקותו של המשגיח, ענה האיש וסיפר את סיפורו העגום:

היה זה בתפילת ערבית של מוצאי יום כיפור בישיבת "כנסת חזקיהו" בכפר חסידים. עם סיומה של תפילת הנעילה המרגשת והמרוממת. היינו קבוצה קטנה של תלמידים צעירים, שובבים, ו... רעבים. לטענתנו, החזן בתפילת הנעילה האריך מדי, בקשו ממני כ'שובב הקבוצה' לגשת לעמוד התפילה בתפילת ערבית של מוצאי יום כיפור ולהתפלל בחופזה ובמהירות, אכן נגשתי למשימה, עמדתי בציפיות של החברים... לא המתנתי כנהוג

המשך בעמוד הבא...

בקדיש לאחר תפילת 'שמונה עשרה' לרבני הישיבה, אלא מרגע ספירת עשרה תלמידים אשר סיימו, אמרתי קדיש, התפילה הסתיימה במהירות כמצופה. ירדנו קבוצת התלמידים לחדר האוכל של הישיבה, המשגיח סיים תפילתו ונדהם לגלות שהתפילה הסתיימה במהירות שכזו. הוא ירד לחדר האוכל עם הטלית והקיטל עליו, וביקש לשוחח עם ה'חזן' של ערבית. קראו לי, והמשגיח לקחני אל הצד, במבט כואב וחודר, וכה היו דבריו: 'אין לך מושג איזה צער, כאב ואכזבה גרמת לי! אתה בתפילתך החפוזה הרסת לי את העבודה של ארבעים יום - חודש אלול והימים הנוראים! ראה, אתה הרי יודע כמה מסרתי את נפשי על ארבעים יום הללו, כמה שיחות, כמה תפילות וכמה דמעות כדי לצלוח את הימים הגורליים - הימים הנוראים, הנה בקשנו מחילה וסליחה מאת בורא עולם על מעשינו, השקענו רבות במסלול התשובה כדי להראות את רצינותנו ברצון לשנות ולהשתנות, מתי יתגלה שאכן כנים אנחנו? המינימום הנדרש הוא לכל הפחות - תפילת ערבית המסיימת את הימים הנוראים, שנתפלל אותה כראוי! וגם לאחריה נשאר קמעה בבית המדרש כדי להראות את רצוננו להישאר בקירבה אל מלכנו. והנה אתה כחזן התפללת בחיפזון, חיפזון יתר אפילו מכל תפילת ערבית רגילה של יום חול, והוכחת כביכול שהכל הצגה!

ההשפעה השלילית בחיפזון זה כלפי שמיא וכלפי שאר בני הישיבה היא נוראה! הלא הראנו שאנחנו בורחים מקרבה אל ה', 'כתינוק הבורח מבית הספר'. דע לך, גרמת לי צער גדול מנשואו! סיים המשגיח, כפי שציינתי שובב הייתי, לא עשיתי עניין מדברי המשגיח, אפילו לא הגבתי לדבריו בהתנצלות ובקשת מחילה, חזרתי לחדר האוכל כאילו לא קרה מאומה.

עברו שנים רבות, שכחתי מהמעשה, אך מאז עברו עלי רצף של צרות רבות, נוראות וקשות, אינני מסוגל אפילו לפרט, וכשבאתי אל אחד מצדיקי הדור לברכה וישועה, אמר לי הצדיק: נראה שיש איזו קללה הרובצת עליך, אולי יש עליך קפידא ממישהו? ניסיתי לשחזר את חיי ולא מצאתי מאומה... שאלני הצדיק 'אולי בישיבה קרתה איזו תקלה...?' ואז נזכרתי במעשה זה, סיפרתי לו, הצדיק הזדעזע ואמר לי: איך לא פייסת את המשגיח בעודו בחיים? שתקתי. צווה עלי הצדיק שאלך ביום הפקודה הקרוב ואבקש מחילה על ציון המשגיח, אולי זו תהיה כפרתי, הנוכחים במקום אמרו כנהוג ג' פעמים 'מחול לך', ואיחלו לי שמעתה חיי ישתנו לטובה, וב"ה מאז רווח לי במאד מאד!

(האמנתי ואדברה / הרב חנניה צ'ולק שליט"א , יו"ר "עזר מציון".)

שביבים / שאול שיף

"אם לא קשה לך"

(מתוך: סיפורים מחדרו של הרבי)

מפי הרב בנימין קליין (ז"ל), מזכירו של הרבי מליובאוויטש:

בכל פעם שנכנסנו לחדרו של הרבי, היה זה רק על ידי הזמנה של הרבי בטלפון הפנימי. ואפילו שהדבר חזר על עצמו כמה פעמים בכל יום, היה הרבי מקדים תמיד ואומר בכמעין התנצלות ובקשה, "אם לא קשה לכם, הואילו להיכנס..."

גם כאשר עשיתי משהו בעבור הרבי, הקפיד להודות: "א דאנק". כשביקש ממני לעשות משהו, הקדים ואמר: "אויב ס'איז דיר נישט שווער" (אם לא קשה לך).

מעורבות הרבי בפרטים הקטנים

סיפר הרב שלום מענדל סימפסון:

שנים רבות הייתי אחראי מטעם הרבי על חלוקת "מעות חיטים" למשפחות נזקקות. בשנים הראשונות, החלוקה הייתה רק לקראת פסח. בשנים מאוחרות יותר הורה הרבי לחלק גם לקראת חודש החגים.

כיוון שמדובר בעניינים רגישים, אינני יכול להאריך בזה, רק אומר בכללות שהרבי ביקש להכנים אליו את רשימת הנצרכים, ובכל פעם הורה להגדיל את הסכום מכפי הסכום שניתן בפעם הקודמת! כמה פעמים שאל הרבי האם אין עוד משפחות נזקקות וביקש להוסיף עוד משפחות לרשימה.

לאחרי שהכנתי את ההמחאות (מטעם 'מחנה ישראל'), שעל כל אחד מהם היתה חותמת "על פי הוראת כ"ק אדמו"ר שליט"א", הכנסתי את כל ההמחאות לרבי, ואחר כך אישר הרבי לשלוח את ההמחאות לנמענים. כלומר, כל המחאה וכל נתינה הייתה על פי אישור ברור מהרבי ועברה תחת ידיו.

חדרו של הרבי מלא אבנים שירדו מלבם של יהודים

סיפר הרב לייבל גרונר:

חסיד שהיה מגיע לרבי מדי שנה בשנה, הפסיק להגיע במשך כמה שנים. יום אחד שוב הגיע לרבי, וכשנכנס ל"יחידות" התעניין אצלו הרבי אם קרה משהו. החסיד השיב לרבי כי ביקש לחסוך לו דאגות.

"אתה רואה את החדר הזה?!" שאלו הרבי והצביע סביב. "החדר מלא אבנים שירדו מלבם של יהודים שדיברו על מצבם. בחדר הזה נמצאות אלפי אבנים והחדר הזה יכול להחזיק את הצרות של כל עם ישראל." הרבי הוא למעלה מכל ההגבלות ולכן אין דבר כבד בעבורו, אשר על כן, בחדרו יכולות להיכנס כל הצרות של כל עם ישראל.

כיבוד אם

סיפר הרב חיים יהודה קרינסקי:

זכיתי שהיה לי קירוב מיוחד מהרבנית חנה ע"ה, אמו של הרבי. היחס שבנה, הרבי, התייחס אליה היה למופת. בכל יום הוא נהג

לבקר בדירתה, לפעמים לכמה דקות ולפעמים לזמן ארוך יותר. בימים שבהם נסע הרבי לאוהל הקדוש אז בדרך חזרה מ-770 לביתו, לאחר תפילת ערבית, היינו נוסעים דרך רחוב אולבני ומשם פונים לרחוב פרזידנט, והרבי היה אומר לי, "מ'דארף אפשטעלן ביי דער מוטער, שטעל זיך א מינוט" (צריך לעצור אצל האמא. תעצור לדקה). גם בשבת ובחג הלך הרבי לבקרה בביתה. פעמים רבות בחגים הייתה סועדת את סעודות החג עם שאר הרבניות בדירתו של כ"ק אדמו"ר הריי"צ.

פעם לא הרגישה טוב. כאשר בא אליה בנה, הרבי, באותו היום, לא שאל לשלומה ועל מצב בריאותה. לאחר לכתו אמרה הרבנית לאחד ממקורביה, כי הופתעה מכך, "הרי הוא ידע שאיני מרגישה טוב, ובכל זאת לא שאל דבר על כך". כשהגיעו הדברים לאוזני הרבי, הגיב ואמר, שלא רצה שיהיה אפילו מחשבה שתקבע במוחה שהיא לא הרגישה טוב מלכתחילה!

לפעמים פנה אליי הרבי במילים, "אויב ס'דיר ניט שווער" (אם לא קשה לך) כדי שאסיע אותה ברכבי כשהייתה צריכה. במקרים אלו שבהם הסעתי אותה, היו נושאי השיחות תמיד בעניינים נעלים. הרבנית הייתה אישה משכילה ופיקחית. לא הייתי מדבר אלא כאשר היא שאלה אותי. היא הייתה מכבדת את הרבי מאוד וגאה בו, אבל מתוך ענווה אצילית ומלכותית.

הרבי מלווה חתן

באחד הימים הלך הרבי לבנק לסידור עניינים כלשהם ובדרך פגש חתן שהיה בשבוע שלפני חתונתו. הרבי פנה אליו בתמיהה: "איפה המלווה שלך?" החתן נבוך והתבלבל, והרבי הציע אפוא את עצמו להיות המלווה, ובתוך כדי דיבור נעמד לידו, עד שהבחין בבחור חב"די אחר שעבר במקום ואמר לו "היות שאני קצת עסוק, אז בוא לווה את החתן.".

הזמן שהקדיש הרבי בעבור כלל ישראל

הבה נחשוב כמה שעות ביום הקדיש הרבי בעבורנו. לא נתייחס לעניינים שהרבי עשה בחדרו, אלא לדברים שכולם ראו בגלוי. ניקח לדוגמה את עניין ה'יחידות'. עשרות שנים היה הרבי מקבל אנשים ליחידות שלוש פעמים בשבוע, והיה יושב משמונה בערב עד חמש בבוקר.

פעם אחת קיבל הרבי ליחידות משמונה בערב עד עשר וחצי בבוקר ברציפות - ארבע עשרה שעות וחצי! בלילה הבא הייתה אמורה להתקיים שוב קבלה ליחידות, וביקשתי את רשותו לדחות את היחידות לליל המחרת כדי שהרבי יוכל לנוח, אבל הוא סירב בנימוק שאיננו רוצה לעכב את הממתינים בתור. באותו הלילה החלה היחידות בשמונה בערב והסתיימה באחת-עשרה בבוקר - חמש-עשרה שעות ברציפות... גם מעמד חלוקת כוס של ברכה היה נמשך ארבע-חמש שעות לאחר התוועדות שארכה אף היא שעות ארוכות. כך גם מעמד חלוקת הדולרים, חלוקת ה"לעקאח" וכל יתר העניינים שהרבי עסק בהם. נעשה חשבון פשוט: אדם בגיל תשעים עומד שעות ארוכות על רגליו מבלי לזוז ממקומו ומוזג יין לכוסות של האנשים העוברים לפניו - כמה זמן אדם רגיל יכול לעשות זאת?

להעריך כל דקה

הרבי נהג להיכנס להתוועדויות שנערכו בימות החול בשעה תשע וחצי בערב. פעם, בטרם הגיע הרבי לבית המדרש, הרמקול עוד לא היה מוכן ואמרתי לרבי שעדיין אין מוכנים. הרבי שאל אותי מה כתוב במודעה בעיתון - באיזו שעה ההתוועדות אמורה להתחיל? עניתי בתשע וחצי. הרבי אמר: "אם כן, איך אוכל לאחר?" - והרבי ירד בזמן.

פעם אחרת ירד הרבי להתוועדות בשעה תשע ארבעים, עשר דקות לאחר הזמן הקבוע, ומיד התנצל ברבים והסביר שאיחר כיוון שחיכה לקבלת דוח ממבצע פורים בארץ ישראל. תארו לעצמכם שהרבי מתנצל בפני החסידים על איחור וטורח לנמק את הסיבה. הרבי הקפיד תמיד על הזמנים. כך בכל פעם שהייתה מתקיימת התוועדות בשבת קודש, נהג הרבי לצאת מחדרו באחת עשרים ותשע כדי להגיע להתוועדות בשעה היעודה, אחת ושלושים.

חשאיות שיא

סיפר הרב קליין:

החשאיות הייתה מרכיב מאד מרכזי בעבודת המזכירות, כמו גם בעבודת הכלל הציבורית. היו כמה מקרים שבהם הרבי הורה לי לשגר מסרים סודיים, וכדי להיות בטוח שאיש לא ישמע את הדברים, אמר לי לטלפן מתוך חדרו הקדוש או שהזכיר לטלפן כאשר אין אף אחד במשרד המזכירות או מביתי הפרטי. לא אחת הרבי ביקש לסדר משהו, למסור או לקבל מידע, ואם הדבר היה דורש חשאיות מיוחדת, זה היה נעשה בצורה כזאת.

הכוונה על הקשר עם אנשי מפתח בארץ וגם במדינות אחרות, כמו בענייני הצלת נפשות של יהודים בקהילות שונות בעולם. תמיד הרבי אמר שהדרך החשאית היא הטובה והמועילה ביותר.

הרבי ניצל גם את הנסיעות ברכב, בהן היינו לבדנו, לדיבורים או למסירת דברים בכתב כדי שאיש לא יידע על כך. אני זוכר פעם שהרבי דיבר אתי חצי שעה בהיותנו ברכב, ברחוב פרזידנט בעת שובנו מהמקווה לבית. הרבי דיבר בחריפות ובחיות רבה, ועצרתי את הרכב כדי להתרכז ולהקשיב היטב. (בהזדמנויות שכאלה הרבי דיבר באותו סגנון בו היה משמיע שיחות קודש. תחילה היה אומר את עצם העניין ואחר כך מביא ראיות והוכחות.)

מול צמרת הממשל והביטחון בישראל

הרב קליין גם היה מופקד על הקשרים של הרבי עם צמרת הממשל והביטחון בישראל. הנה דבריו:

"ההתחלה הייתה, אולי, מפני שאני יליד ארץ, אבל זו בוודאי לא הסיבה העיקרית. הסיבה כנראה נעוצה בעובדות הבאות: ראשית, הייתי במזכירות תמיד מהבוקר ועד שהרבי עזב את 770. מעולם לא היו לי 'שעות עבודה'. הייתי זמין תמיד. שנית, אני הייתי האיש שבין הרב חודקוב והציבור ומאוחר יותר גם בין הרב חודקוב והרבי. לכן, כל השליחויות הסודיות והקשרים החשאיים שהרב חודקוב ניהל, עברו בעצם דרכי, כך, שכבר הייתי בתוך העניינים. כך נוצר הקשר עם אנשי משלחות, אנשי צבא, קונסוליות, תקשורת.

במסגרת תפקידי זה, ידוע לי בבירור שלאורך השנים היו שרים בממשלה שלפני ההחלטה היו שואלים מה יגיד על כך הרבי מליובאוויטש, ולקראת הכרעה היו יוצרים קשר עם הרבי. זה היה מאז ימי קום המדינה. גם אנשים ממפא"י שמרו על קשר עם הרבי.

אלו מהם שזכו לקשר אישי ישר עם הרבי הביטו על הרבי בצורה מיוחדת. הם ידעו והכירו בכך שהמעורבות של הרבי בענייני המדינה היא לא של פוליטיקאי אלא מישהו שבאמת איכפת לו, והם התייחסו לרבי בהערכה עצומה. ממילא היה חשוב להם לדעת מה דעתו של הרבי בנושא זה או אחר. היה כאן פעם האלוף אהרן יריב, ראש אמ"ן. כשיצא מחדרו של הרבי, שאל אותי בכנות: "אתה בטוח שהרבי לא היה אף פעם בארץ? אני מתחיל לומר נימוקים מדוע אין צורך להחזיק בשטחים, והרבי מוכיח לי גיאוגרפית מדוע נסיגה כן מסוכנת - כאן יש הרים וכאן גבעות, וכאן עמק... הוא היה המום לחלוטין... דבר דומה קרה גם עם אריאל שרון.

הרבי אכן ידע היטב כל מה שנעשה בארץ. מקורות המידע שלו היו מגוונים, אבל בראש ובראשונה הוא 'רבי', 'רבי' יודע... שנית, כשהרבי קרא ידיעות שהתקבלו אצלו, הוא ראה מיד מה כתוב בין השורות ומה עומד מאחורי האירועים. מלבד זאת, לרבי גם מקורות סמויים וחסויים. אנשי ביטחון לא מעטים היו מעבירים בקביעות מסרים סודיים לרבי, ובהם עדכונים והתפתחויות שונות. הם לא עשו זאת בגניבה, אלא במסגרת התפקיד בצורה רשמית. פעמים רבות אף הממשלה ביקשה שהרבי יידע. אנשי הצבא והביטחון השונים הכירו בעובדה שאין לרבי כל פניות, וכי הוא רוצה בטובת העם באמת.

במסגרת זו נסעתי פעמים רבות בשליחות לארץ הקודש. היו פעמים שלא ידעתי על כך עד שעה לפני הנסיעה מחמת החשאיות... פעם טסתי בשליחות מיוחדת מהרבי לארץ. בבוקר נחתתי ובאותו ערב כבר המראתי בחזרה. כשבאתי לשדה התעופה, איש משטרת הגבולות שבדק את הדרכון שאל אותי 'בשביל מה באת ליום אחד?' אמרתי 'באתי לבקר מישהו'. זה לא מצא חן בעיניו והוא קרא לקצין הביטחון המופקד מעליו. הלה שאל אותי כמה שאלות ורק כשהצגתי את עצמי כמזכירו של הרבי מליובאוויטש, נתנו לי להמשיך בכל הכבוד.

כל פעם שחזרתי מנסיעה לארץ, הרבי ביקש לשמוע דיווחים מפורטים מכל פגישה ומכל ביקור שערכתי. אם למשל ביקרתי במוסד חינוך מסויים, הרבי לא הסתפק בהתרשמות כללית, אלא רצה לדעת הכול - כמה תלמידים יש שם, מה לומדים בבוקר ומה לומדים בערב, את מי פגשתי ואת מי לא. כשהייתי מביא את הדיווחים הללו הרבי היה מקשיב בלי לעסוק אותה שעה בשום דבר אחר. היו מקרים שמלבד הדיווח בעל פה, הרבי ביקש להעלות את הכל על הכתב.

היו לי קשרים גם עם ראשי המוסד. תמיד ידעו 'כאן' עוד לפני המינוי מי יהיה ראש המוסד ותמיד עמדו בקשר. יותר מזה אי אפשר לפרט.

(הסיפורים מתפרסמים בספר "סיפורים מחדר הרבי", מאת מנחם זיגלבוים)

בסוד שיח

כשם שפרצופיהם שונים כך דעותיהם שונות

נשמח לקבל תגובות והערות מהקוראים בדואייל: besod@013net.net

עיצוב ועריכה גרפית:
גיל ויין עיצוב גרפי
אימייל. gilwein26@012.net.il